

*Здобувач кафедри банківського менеджменту та обліку
Тернопільського національного економічного університету
викладач кафедри аудиту і аналізу
Чортківського інституту підприємництва та бізнесу*

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ ПРИ КРЕДИТУВАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кредитна політика належить до числа стратегічних планів комерційного банку. Вона визначає довгострокову мету, шляхи розвитку банку, а також комплекс дій щодо втілення їх у життя.

Західні економісти розглядають політику як спосіб виконання послідовно зв'язаних дій, де принципи являють собою основу її визначення і спосіб її здійснення.

Кредитна політика характеризується певною системою заходів та дій, має цілком об'єктивний характер, в основі якого лежить рух кредиту, який пов'язаний із об'єктивними економічними законами [1,с.14].

Кредитну політику слід розглядати як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні, формою реалізації якої виступає кредитний механізм у його підсистемах - грошово - кредитне забезпечення та грошово - кредитне регулювання.

Якщо стратегічні цілі кредитної політики на макроекономічному рівні співпадають із загальноекономічними, то тактичні інструменти полягають у розробці економічних методів і форм державного грошово - кредитного регулювання, які залежать від особливості економічних процесів на тому чи іншому рівні.

Мікроекономічний рівень в частині стратегії кредитної політики вбирає в себе пріоритети, принципи і цілі конкретного банку на кредитному ринку. Вона визначається, перш за все, вибором клієнтів і кредитних інструментів, по-друге, нормами і правилами, які регламентують практичну діяльність банківського персоналу і, по - третє, компетентністю керівництва банку і рівня кваліфікації персоналу, який займається питанням кредитування.

Розробка кредитної політики для кожного окремого комерційного банку означає врахування ряду факторів, які впливають на пріоритетність та її напрями з точки зору галузевої направленості, типу клієнтів, видів кредиту, організації процесу кредитування. Фактори, які впливають і визначають кредитну політику, можна поділити на два типи: зовнішні та внутрішні. Якщо внутрішні фактори пов'язані із конкурентоспроможністю установи банку і, зокрема, фінансовою стійкістю і надійністю банку, то зовнішні фактори пов'язані із політичною та економічною ситуацією в країні, законодавчою базою, рівнем розвитку банківської інфраструктури, а також міжбанківською конкуренцією [1,с.75].

Отже, розробляючи стратегічні напрями кредитної політики, необхідно враховувати: по-перше, напрями кредитної діяльності банківських установ у відповідності до регіонального розвитку і, по - друге, залежність пріоритетів кредитної політики від зовнішніх факторів та власної, внутрішньої фінансової стійкості та надійності банківських установ.

Розробка кредитної політики повинна починатися із загального контексту, в якому визначаються загальні характеристики видів кредиту, які пропонуються банком, характеристики клієнтів і ринків, на яких ці кредити будуть розповсюджуватися в відповідності з останніми стратегічними рішеннями, прийнятими в банку. В ньому також може визначатися напрямок галузевого кредитування, методів кредитування,

форм забезпечення, а також порядок кредитування окремих категорій клієнтів.

Кредитування банками сільського господарства має певні особливості, визначені специфікою аграрного бізнесу. Кредитна політика банків, які займаються кредитуванням сільськогосподарських підприємств, повинна мати певні ознаки, що враховують особливість аграрних позичальників, галузеву специфіку агропромислового комплексу країни.

До основних ознак кредитування сільськогосподарських позичальників слід віднести: підвищену ризикованість кредитного портфелю, пов'язану з вразливістю сільськогосподарського виробництва і залежністю платоспроможності позичальників від погодних умов та державної політики регулювання аграрного ринку; циклічність надання і погашення кредитів, обумовлену сезонністю виробництва і реалізації продукції та періодичним коливанням у підприємств потреб у додатковому оборотному капіталі. [3, с.19].

На кредитну політику комерційного банку значний вплив мають регулятивні вимоги НБУ. По - перше, без одержання ліцензії на здійснення банківських операцій неможлива робота будь - якого комерційного банку.

По - друге, для комерційних банків важливим є рівень облікової ставки НБУ, яка формується на базі надання центральним банком позичок кредитним установам, що зіткнулися з тимчасово фінансовими труднощами.

По - третє, впровадження політики обов'язкових резервів є одним із інструментів, які активно використовуються НБУ для контролю за діяльністю комерційних банків та їх кредитною політикою [2, с.127]. Аграрна політика має спрямовуватись на створення умов і середовищ, в яких можуть ефективно працювати господарства усіх форм власності; вирішення фінансово - кредитних питань; усунення цінового диспаритету; податкової політики; регулювання зовнішньоекономічною діяльністю;

відновлення конкурентності на світовому ринку сільськогосподарської продукції; передбачення розвитку АПК на кілька років уперед [3, с. 20].

Розглядаючи стратегію аграрної політики, можна виділити такі її основні цілі:

1. Підвищити продуктивність землі та худоби.
2. Стабілізувати ціни на продукцію АПК.
3. Стабілізувати доходи сільськогосподарських виробників.
4. Одержати додаткові доходи до державного бюджету від оподаткування сільськогосподарських виробників.
5. Підтримати експорт продукції аграрного виробництва.
6. Забезпечити роботу переробної промисловості.
7. Поліпшити умови проживання в сільській місцевості [3, с. 19].

Головним завданням державної програми фінансової стабілізації сільськогосподарських підприємств має стати узгодження цінової, податкової і кредитної політики з урахуванням реальних потреб аграрної галузі.

З огляду на прогнозовано складну ситуацію, Урядом було вжито ряд суттєвих заходів щодо підтримки сільськогосподарської галузі, зокрема:

в 1,7 раза, або на 6,8 млрд. грн., збільшені видатки державного бюджету для аграріїв порівняно із 2007 роком;

збільшені асигнування на здешевлення вартості кредитів, спрямованих в АПК, що дало можливість залучити 13,6 млрд. грн. кредитів, або майже в 1,4 раза більше ніж у 2007 році.

Тому в цьому році, незважаючи на складнощі у формуванні бюджету, треба максимально дотримати тих параметрів державної підтримки галузі, які є у проекті Державного бюджету України на 2009 рік та яким передбачено збільшення видатків на галузь до 18,9 млрд. грн. [4, с. 8].

Політика держави має спрямовуватись на максимальне залучення нових інвестицій у сільськогосподарське виробництво.

Удосконалення механізму кредитування сільськогосподарських товаровиробників має здійснюватись у кількох напрямках:

По - перше, кредитна політика повинна враховувати:

- пільгове кредитування сільськогосподарських підприємств, яке передбачає зниження відсоткових ставок, розвиток заставних операцій, компенсаційний механізм кредитування;
- розвиток іпотечного кредиту в системі комерційних банків.

По - друге, потребує доопрацювання система страхового захисту діяльності кредитно-фінансових підприємств щодо кредитного обслуговування сільськогосподарського товаровиробництва.

По - третє, механізм кредитування має гарантувати безперешкодне одержання сільгоспвиробниками кредитів певного обсягу в чітко визначені терміни.

Отже, реалізація кредитної політики з урахуванням цих напрямів може забезпечити формування ділової атмосфери, за якої своєчасність і повнота розрахунків за одержані кредити стане нормою поведінки кожного суб'єкта сільськогосподарського товаровиробництва [5, с.51].

Література:

1. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України. Львів: ВАТ "БІЛЬОС", 2001.- 244 с.
- 2.Голуб В.М. Меморандум кредитної політики комерційного банку
// Фінанси України. -2001.- №12.- с. 121-127.
3. Економічний довідник аграрника. В.І. Дробот, Г.І. Зуб та ін., / За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука . – К.: "Преса України", 2003. -800 с.
- 4.Кириленко І.Г., Дем'янчук В.В., Андрущенко Б.В. Деякі аспекти державної аграрної політики в Україні в умовах світової фінансової кризи
// Економіка АПК. - 2008.- №11.- с. 4-9.
5. Ткач А.І. Система кредитування сільськогосподарських виробників
// Фінанси України. - 2004.- №3.- с. 44-51.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем аграрного сектору вітчизняної економіки є формування кредитної політики банків при кредитуванні сільськогосподарських підприємств. Адже, кредитна політика належить до числа стратегічних планів комерційного банку. Вона визначає довгострокову мету, шляхи розвитку банку, а також комплекс дій щодо втілення їх у життя. Тому, від рівня ефективності кредитної політики

банків значною мірою залежить стабільність як вітчизняної економіки в цілому, так і банківської системи зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями з проблем формування кредитної політики займалися і зробили вагомий внесок такі українські вчені: О.Є.Гудзь, М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік, П.Т. Саблук, С.М. Колотуха та інші. Проте ситуація, що склалася в аграрному секторі потребує подальшого вивчення й удосконалення.

Мета написання статті. Нормальне функціонування кредитних відносин є однією з необхідних умов досягнення сталих темпів економічного росту сільськогосподарських товаровиробників. Проте в силу особливості сучасного перехідного періоду розвиток кредитних відносин в аграрній галузі, вірогідно, в найближчій перспективі відбуватиметься досить своєрідним і складним шляхом. Завдання держави – розробити кредитну політику з урахуванням інтересів кожного суб'єкта підприємницької діяльності відповідно до їх економічного стану. Тому, подальший розвиток економіки та аграрного сектору України потребує виваженої, науково обґрунтованої і водночас ефективної кредитної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження.